

➔ [1] **BORD BRINK EN KERK**

- Neem tegenover de kerk Domnies Pattie.
- Aan het eind van het paadje even rechtsaf en meteen links, Veenkampen. Weg recht door vervolgen langs waterplas, Esveen. Links aanhouden doodlopende weg in.
- Aan het eind van de weg linksaf over asfaltpaadje langs esrand.

➔ [2] **BORD RAND HOLTESCH**

- Rechtsaf langs doorgaande weg, Hooijdijk.
- Na twee haakse bocht bospad linksaf. In bos op splitsing rechts aanhouden. Paadje naar rechts negeren. Op volgende splitsing rechts aanhouden.
- Einde pad bij groen hek ➔ [5] **BORD RONDE VEEN**

➔ [3] **BORD VONDSTEN**

- Op verharde weg rechtsaf.

➔ [4] **BORD BEEKDAL GROTE MASLOOT**

- Op driesprong rechtsaf richting Vries. (Eventueel ruiterspad links van de weg nemen.)
- In haakse bocht naar rechts ➔ [7] **BORD BOEKWEITENVEEN** brede zandweg recht door. Asfaltweg oversteken en zandweg blijven volgen.
- Einde zandweg even naar links en meteen rechtsaf door klaphek de Welterberg op. Langs het 'konijnenpaadje' het heideveld oversteken. Na klaphek asfaltweg rechtsaf.

- In haakse bocht asfaltweg schelpenpaadje linksaf.
- Op viersprong schelpenpaadje verlaten en zandweg recht door.
- Bij doorgaande Noordenveldweg even rechtsaf en vervolgens linksaf de weg oversteken naar Veenweg.

VERKORTE ROUTE

Neem bij de kruising met de Noordenveldweg de Molenstraat rechtsaf. Op de driesprong links aanhouden en via de Schultestraat terug naar startpunt.

- Op Veenweg eerste asfaltweggetje links. Einde weggetje zandweg met slagboom rechtsaf.
- Einde zandweggetje asfaltweg linksaf.

➔ [5] **BORD RONDE VEEN**

➔ [6] **BORD ERIDANOS ZAND**

- Bij tweede bocht via klaphekjes naar Aardkundig Monument. Na bezoek aan monument de weg teruggaan.
- Einde Oosterwaterweg asfaltweg linksaf.
- Bij bord Meisje van Yde betonfietspad rechtsaf.

➔ [7] **BORD BOEKWEITENVEEN**

- Na monument Meisje van Yde asfaltweggetje recht door.
- In haakse bocht zandweg met fietspad rechtsaf, Verlengde Kerkweg.
- Einde zandweg rechtsaf via fietspad. Bij rotonde recht door.
- Rechtsaf via Oude Rijksweg terug naar startpunt.

Suggestie

De totale route is 13,5 kilometer lang. Het deel ten noorden van de Noordenveldweg bevat nogal wat lange rechte stukken. U kunt er ook voor kiezen om de verkorte route rond het dorp te lopen. De noordelijke lus met o.a. het Aardkundig Monument en het monument voor het Meisje van Yde kunt u daarna met de fiets gaan bekijken.

Colofon

Vries tot op de bodem is een initiatief van de gemeente Tynaarlo met medewerking van de provincie Drenthe en Geopark de Hondsrug

Research

Emil Oosterhof, Kimberley van Dam, Lotte Hadderingh en Ties Kerkhof (studenten Hogeschool Van Hall Larenstein)

Teksten

Bertus Boivin
(Boivin Tekstproducties Assen)

Adviezen

Michiel Huisman (gemeente Tynaarlo) Gerrie Koopman (Hogeschool Van Hall Larenstein) Harrie Wolters, Harry Huisman, Liesbeth Simon (Geopark de Hondsrug)

Kaart

Buijten & Schipperheijn Cartografie

Grafische vormgeving

Arien Snijder
(Het Noorden Communiqueert)

Projectcoördinatie

Paul Kamps en Sonja Puite
(gemeente Tynaarlo)

© gemeente Tynaarlo 2015

Vries tot op de bodem

www.geoparkdehondsrug.nl

Tijdens deze wandeling brengen we u naar plekken waar je aan de bodem de geschiedenis van het landschap kunt aflezen. Loop mee en leer Vries tot op de bodem kennen. Het gebied waar u wandelt, maakt onderdeel uit van Geopark de Hondsrug.

Zand van de oerrivier

Hoog en droog in Vries kun je je moeilijk voorstellen dat de grond onder onze voeten er heel vroeger nog niet was... Eens lag hier de zee. Twaalf

miljoen jaar geleden begon vanuit het oosten de rivier Eridanos deze kant op te stromen. Het zand dat het water meevoerde, deed er miljoenen jaren over om een enorme delta aan de rand van de Noordzee te vormen. Het noorden van Nederland kwam boven water... Onderweg zit langs de slootkant van de Oosterwaterweg [6]

Startpunt Kerk Vries aan de Brink
GPS-coördinaten

N 53° 04' 40", O 06° 34' 39"
Lengte route: totaal 13,5 km,
verkorte route rond dorp 6 km

Tuin in Vries (bij kerk). Schilderij van Geesje Mesdag-van Calcar

wit zand dat de Eridanos hier naartoe bracht.

Ijstijden in beeld

Geologen denken dat Noord-Nederland in de Elster-ijstijd voor het eerst met schuivend landijs te maken kreeg. Het moet zo'n 475 duizend jaar geleden zijn. Het Aardkundig Monument is een twee meter hoge steilrand. Het bodemprofiel laat zien wat de laatste drie

ijstijden met onze bodem hebben gedaan. Het smeltwater van de Elster-ijstijd voerde de onderste laag spierwit zand aan.

Bergen en dalen

Na de Elster-ijstijd kwam het geweld van de Saale-ijstijd. Een honderden meters dikke laag ijs walste over het land. We hebben aan de beweging van het ijs 150 duizend jaar geleden de Hondsrug te danken, evenals de Rolderug waar Vries en Donderen op liggen. Tussen de ruggen ontstonden beekdalen, zoals dat van de Grote Masloot [4]. Het ijs liet een dikke laag gletsjerpuin achter. Geologen noemen het keileem. In het Aardkundig Monument ligt een restantje van de keileem als een smalle kronkelende band tussen twee dikke lagen zand.

Zwerfkeien

Het Saale-ijs bracht niet alleen keileem maar ook onvoorstelbare hoeveelheden zwerfkeien vanuit Scandinavië hierheen.

Boven: Werken op het land
Links: Versierd aardewerk
Rechts: Veenmos
Onder: IJskap Saale Ijstijd

In de berm van de Nieuwe Rijksweg midden in Vries ligt een enorme flint die naar schatting 15 duizend kilo zwaar is.

De mensen hebben altijd dankbaar van deze zwerfkeien gebruik-gemaakt.

Om hun hunebedden mee te bouwen, maar bijvoorbeeld ook om als fundament van de middeleeuwse dorpskerk van Vries [1] te dienen. Recentelijk legde kunstenaar Derk den Boer ze neer als monument voor het Meisje van Yde.

Links: Hunebed Zeijen
Onder: Het Meisje van Yde

Rechts: Boekweit in bloei
Onder: Bont zandogje

Eindeloze zandvlakte

De laatste ijstijd was de Weichsel-ijstijd. Het landijs kwam niet tot onze streken. Wel werd het hier zo koud dat de grond permanent bevroren bleef. Geologen hebben uitgerekend dat de zeespiegel destijds honderd meter lager lag... Poolstormen joegen het zand over de eindeloze kale vlakten. Dikke lagen zand streken de plooiën van de vorige ijstijd in het landschap grotendeels glad. Het bovenste gedeelte van het Aardkundig Monument bestaat uit dit dekzand afkomstig uit de Weichsel-ijstijd.

Pingoruïnes

Door spleten in de bevroren grond kwam in de Weichsel-ijstijd grondwater naar boven dat meteen bevroor. Maar het water bleef komen en groeide uit tot een tientallen meters hoge ijsheuvel, ofwel een pingo. Na het smelten van het ijs bleef een diepe kuil achter waar water in bleef staan. We

noemen ze pingoruïnes. Later groeiden ze vol met veen. De wandeling komt langs de pingoruïnes het Holtveen en het Ronde Veem [5].

Mens en landschap

Vijfduizend jaar geleden vestigden zich hier de eerste boeren die bezit van het landschap namen. De route brengt u langs prehistorische plaatsen als De Holten en de Welterberg en de vindplaats van het Meisje van Yde. Reeds in de prehistorie hakten de boeren delen van de bossen om en legden ze er hun akkers aan. In de middeleeuwen ging men daarmee door. De naam Holtesch [2] herinnert aan de aanwezigheid van bos. De boeren maakten het beekdal toegankelijk om er hun vee te weiden en hooi

te oogsten. Schapen moesten het veld op om 's avonds hun mest naar de schaapskooi te brengen.

Esdorp Vries

In de vroege middeleeuwen begon het esdorp Vries zich op de huidige plaats te ontwikkelen. Tot op de dag van vandaag is de brink het middelpunt van het dorp [1]. Aan de Brink staat de deels twaalfde-eeuwse Bonifatiuskerk. Het verhaal gaat dat in het jaar 775 de prediker Willehad de Drenten tot het christendom bekeerde en hier het eerste houten kerkje in Drenthe bouwde.

Hunebedbouwers

Turf